

țară ce a fost supus romanizării pentru cunoașterea de ansamblu a istoriei și a firii românilor de peste tot. Dar ea să cunoască aceste trăsături, profesorul Plopșor a pornit să le caute și în creația populară. Dorind să realizeze cât mai mult și cât mai repede, a pornit la stringerea folclorului cu graba căutătorilor de aur. Dar cum această muncă titanică nu poate fi realizată de unul singur, lipsit de egoism, Plopșor a avut ideea unei activități organizate, colective, după un plan bine gândit, cu o finalitate precisă. În toamna anului 1926 a început o bogată corespondență cu toți folcloriștii olteni în vederea creării unei asociații a acestora care, la sugestia sa, se va numi *Tovărășia folcloriștilor Olteni*. Astfel, în zilele de 3 și 4 ianuarie 1927 s-au întâlnit în casa mai vîrstnicului Teodor Bălășel, la Ștefănești-Vilcea, cei ce aveau să statornicească asociația. Cei nouă semnatari ai unui *legămînt* au fost : Teodor Bălășel, ales și „cîrmuitor”, G. F. Ciușanu, N. I. Dumitrașcu, Costică Ciobanu-Plenița, I. I. Buligan de la Gorj, C. S. Nicolăescu-Plopșor, G. G. Fierăscu, Ion N. Popescu și G. N. Dumitrescu-Bistrița. La propunerea aceluiași Plopșor s-a redactat un *legămînt* și s-a hotărît tipărirea unei reviste în care să se publice numai folclor cules din Oltenia, numită extrem de sugestiv „Suflet oltenesc”. Apariția ei trebuia să aibă loc la Plenița unde se găsea pe atunci ca profesor fondatorul ei. Scopul constituirii *Tovărășiei* și al tipării revistei îl aflăm din *Legămînt* : „*Pentru adunarea, rînduirea și darea la iveală a folclorului oltenesc, precum și pentru cercetarea și punerea lui în legătură cu tot ce cunoaște știința folcloristică, punem temelie unei tovărășii folcloristice*”.

Dar această hotărîre a rămas doar pentru Plopșor. Revista a apărut numai un singur an (1927). În numărul de pe noiembrie-decembrie, număr format numai cu material comunicat de fondator, găsim notată, sub semnătura N. Plopșor, situația revistei : „Nemaiavînd nici

sprijin bănesc de la unii tovarăși, subiscălitul a trebuit să duc din greu, mai mult de jumătate din cheltuiala tovărășiei”. A fost — de fapt — ultimul număr al revistei. Dorința sa de a se culege cât mai mult, de a se organiza o arhivă de folclor a eșuat. Ideea o va relua însă mai tîrziu, cînd, în cadrul Muzeului Olteniei, a inițiat crearea unei arhive de folclor. Din diferite motive nici acest gînd nu a putut fi dus pînă la capăt.

În 1943 un alt apel, semnat alături de Plopșor și de către G. F. Ciușanu, anunța înființarea la Craiova a unei Filiale a Institutului de folclor și etnografie de la Sibiu. În formularea lui Plopșor, găsim această invitație: „*Cu frățescă dragoste Vă poftim în calitate de D-voastră de cărturar, oltean și folclorist la ședința de constituire a Comitetului și a orînduirii muncii în acest institut, ce va avea loc în ziua de vineri 1 oct. 1943, orele 10 dimineața*”.

Atunci cînd pentru încurajarea tinerelor talente scriitoricești din Oltenia cît și pentru scoaterea la lumină a unor lucrări mai vechi ca acel *Cronograf* al lui Dionisie Eclesiarhul și *Amintirile Polcovnicului Solomon*, N. Plopșor a înființat colecția „Pămînt și suflet oltenesc”, nu a pierdut din vedere nici creația folclorică, publicînd și deosebit de valoroasa baladă populară *Mistriceanu*.

Preocupările sale pentru folclorul oltenesc nu l-au părăsit niciodată. Cînd în 1966, conducerea Academiei Republicii Socialiste România, al cărei membru corespondent era, i-a încredințat fondarea primei instituții academice la Craiova, *Centrul de istorie, filologie și etnografie*, profesorul Plopșor a materializat din nou vechile sale gînduri. S-a creat un sector de etnografie și folclor și odată cu acesta și o arhivă de folclor.

Prin activitatea sa de culegător și editor al folclorului oltenesc, cît și prin rolul său de animator al vieții folcloristice din această parte a țării, profesorul Plopșor rămîne unul dintre marii noștri folcloriști.

CONCEPȚIA ANTROPOLOGICĂ ÎN CERCETAREA TRECUTULUI LA C. S. NICOLĂESCU-PLOPȘOR

dr. DARDU NICOLĂESCU-PLOPȘOR

La toate aducerile aminte prilejuite de comemorări, după datină, obiceiul spune că e de cuviință să surprinzi, în cîteva rînduri, cîteva gînduri despre omul, viața, munca, înfăptuirile și plănuirile premergătoare pe mai departe ce va să fie împlinite de următori, după trecerea din lume a personalității omagiate.

În fața tuturor ce se vor apleca asupra acestor rînduri, și în fața lui, îmi revine greaua cinste să-l prezint pe C. S. Nicolăescu-Plopșor, în tot ce am izbutit să cuprind și să deslușesc, din gînduri, din fapte, din vorba spusă, ori cuvîntul nerostit dar plin de înțeles pentru mine abia acum în urmă. Să-l prezint pe măsura puterii mele de a-l fi cunoscut și de a-l fi înțeles ca ucenic în tainele cercetării trecutului, cutezînd să desprind un mănunchi de izvoade și alesături din urzeala și năvădeala țesăturilor istorice, măiestrite de el și aduse la lumina și îndemîna cunoașterii cu strădanie, străruință și osteneală, de la vîrsta de 15 ani și pînă în clipa din urmă, pe măsura puterilor unei vieți de om, în înfruntare îndelungă cu împotrivirea vremurilor trecute, de nepăsare, lipsă de înțelegere, de interes și sprijin oficial, dar mai cu osebite, pe cele mai dragi și mai pline de nădejdi, înfăptuite sub soarele vremurilor noi de luminoase împliniri depline pe toate tărîmurile de viață și muncă slobodă și prosperă, de propășire a tot neamul românesc. Să cutez în fața lui și a tuturor cetitorilor acestor rînduri, să desprind din

șiragul de izvoade și alesături pe cele mai vrednice de amintire și cele îndrumătoare pe drumul de aici înainte al căutărilor, și care mi-au dat mie, ucenicului în tainele cercetării trecutului, un înțeles al gîndurilor, al concepției antropologice a dascălului. Căci C. S. Nicolăescu-Plopșor mi-a fost și-mi va rămîne pe mai departe, pînă la împlinirea zăbovirii mele, nu numai drag părinte, ci și statornic dascăl și călăuză.

Semne de întrebare cu nedumerire, la începutul primilor mei pași, dincolo, pe meleagurile de viață ale străbunilor, stăruiau pînă ce prindeau a statornici, cu vremea, semne de hotar și de lumină care înseninau tot mai mult zarea greu de cuprins a întinderii fără margini limpezi, de-a lungul unei durate nemăsurate încă, a marii taine : începutul dintii al devenirii naturii ca om, obîrșia spiței neamului omenesc, cu toate cele cîte ne-au fost date cu putînță să aflăm din viața și munca trudnică și fără preget ale stră-strămoșilor noștri îndepărtați, în silința lor — răs-timp de 20 000 de veacuri — spre o fire și o înfățișare ca ale noastre, cei de astăzi.

Rodul gîndurilor și al faptelor sale, împlinit în lucrarea lor laolaltă, a sămănat în ogorul cunoașterii mele și al tuturor celor care l-au cunoscut și au trudit alături de el, tot ceea ce a fost de trebuință înțelesului cît mai deplin al vieții omului din cele mai afunde adîncuri ale vremii : geografie, geologie, paleontologie, climatologie, ecologie,

etnologie, etologie, într-un cuvânt, o cunoaștere antropologică.

Geografie, dar nu geografie fizică, ci o geografie umană preistorică în care să poți vedea și înțelege faptele terestre rezultate din activitatea omului, în năzuința lui, și numai a lui, încă de la început, de a nu se supune sau mulțumi doar, ca restul celorlalte viețuitoare, cu o simplă adaptare la natură. Din nesupunere s-a zămislit cea dintâi unealtă și armă de temut a tuturor timpurilor — gândirea — care a făcut să încolțească în curînd conștiința, încît, tot ce făcea omul, și cînd greșea, neștiutor fiind și neavînd de la cine învăța decît de la el și de la ai lui, tot observînd și încercînd, toate începură a avea un sens, un rost, totul era făcut intenționat, conștient și nu la întîmplare sau din instinct ca mai înainte, la premergătorii neamului omenesc.

Vremea vîzîndu-și nestingherită de drumul său, faptele terestre, cu toate mărturiile de viață și muncă omenescă, s-au adunat straturi, straturi, osebite de la o epocă la alta după măsura puterii minții, a iscusinței și a numărului oamenilor din fiecare ținut de viețuire; în înlănțuirea lor s-au constituit stratele vîrstei geologice a spiței umane — cuaternarul sau antropozoicul — păstrînd în fiecare tot ce a fost mai de seamă și a băgat în seamă omul, cu îndemînarea, îndeletnicirile și deprinderile lui de viață, dobîndite în nesupunerea sa la condițiile de trai, schimbătoare după locuri și după climă și osebite de cele din vremuri de mai înainte ca și cele din vremurile de mai apoi. O geologie a vîrstelor istoriei neamului omenesc, alcătuită din tot atîtea straturi cîte epoci s-au succedat și tot atîtea geografii umane preistorice.

În curgerea vremii, timpul și-a măsurat durata în faptele de viață și de muncă, în rămășițele unor plante și animale și în mărturiile schimbărilor de climă păstrate cu grijă de natura înconjurătoare și la îndemîna căutătorilor de taine ale trecutului.

Dar căutarea lor, doar pentru a fi date la iveală și descrise, și constatarea asemănărilor sau deosebirilor de la o epocă la alta sau între două ori mai multe comunități umane, sînt doar o etapă de lucru și, de cele mai multe ori, ea se încheie aici. Văzute însă în perspectiva istorică a raporturilor și corelațiilor multiple și complexe, ecologice, etnologice și etologice, aceleași mărturii dau un înțeles faptelor constatate care pot acum să vorbească, să explice originea însăși a asemănărilor sau deosebirilor, procesele istorice de dezvoltare, îngăduind astfel o *cunoaștere antropologică*.

Cum i-a fost cu putință lui C. S. Nicolăescu-Plopșor o asemenea cuprindere? Înțelesul mi s-a limpezit într-un târziu, abia acum în anii din urmă cînd, ajuns la rîspîntia unor gânduri, am făcut popas la umbra aducerilor aminte. Este vorba — cit de simplă și de săracă ne este uneori rostirea în putința ei și a noastră de a spune și de a cuprinde în spusa noastră acele lucruri, momente și ocazii care dau viață și plămădesc și desăvîrșesc neconținut întreaga noastră personalitate, încît fiecare este altul, este el însuși, în felul său, în neconținutul alcătuire și devenire, de la răsăritul și pînă la apusul lui din viață — este vorba de pregătirea sa, de instruirea și ucenicia sa alături de mării dascăli de care a avut parte la Facultatea de litere și filozofie din București, secția istorie și geografie. Fără a nedreptăți cumva memoria vrednică de cinstire și amintire a vreunui dintre profesori și îndrumători dintre care pe unii îi știu, dar nu într-atît încît să pot spune că îi cunosc, voi aminti doar pe cei care reveneau mai cu stăruință din frămîntatul gîndului cînd se ivea ocazia: Vasile Pârvan și Simion Mehedinți.

Amîndoi, mari gînditori, înainte de toate, cu o putere de pătrundere și de cuprindere, fiecare în felul lui și în domeniul preocupărilor sale, dincolo de durata prea scurt măsurată a unei vieți de om. Unul, istoric, arheolog, dar nu un „vînător de amănunte și descrieri, cu care să rînduiesc istoria universală și preistoria în sertare și sertărașe, ca la spișerie” cum se exprima Nicolae Iorga, și el unul dintre mării dascăli ai lui C. S. Nicolăescu-Plopșor. Întîi de toate, Vasile Pârvan gîndea, înțelegea și încerca

să explice preistoria Daciei, într-o lumină antropologică, pentru a nu spune pe deplin, o concepție antropologică.

Celălalt maestru, Simion Mehedinți, nu se oprea la geografia fizică. El căuta să facă înțelesă geografia prin faptele de cultură „în lupta neadormită de adaptare zilnică a omului la finutul în care trăiește”.

Ceea ce a înțeles și a deprins C. S. Nicolăescu-Plopșor mai oșebit de la mării săi dascăli — alături de Simion Mehedinți, Vasile Pârvan și Nicolae Iorga fiind drept să-i numim și pe Dimitrie Onciul și Gheorghe Murnu — a fost, am putea spune, alcătuirea unei metode de gîndire antropologică. Să vezi faptele de istorie nu strict la fața locului de descoperire, ci în spațiu, pe toată întinderea desfășurării și dezvoltării lor, în toată complexitatea, implicațiile și devenirea proceselor istorice. Iar spațiului să-i afli durata, intensitatea și complexitatea stăruințelor umane căci așa cum scria C. S. Nicolăescu-Plopșor, „*demografia este o meteorologie a populațiilor care trebuie permanent consultată*”, nu numai pentru cunoașterea posibilităților și nevoilor de perspectivă, necesare întocmirii programelor de dezvoltare, astăzi, ci și pentru a înțelege și a putea explica particularitățile caracteristice dezvoltării istorice a fiecărei populații preistorice. Și cum spațiul și timpul sînt cele două coordonate în care se desfășoară orice proces istoric, la dimensiunile fundamentale ale mărimii, structurii și dinamicii demografice a populațiilor respective, metoda de gîndire antropologică o regăsim la C. S. Nicolăescu-Plopșor nu numai în lucrările de arheologie, istorie sau geografie, ci și în cele privind problemele de ecologie, etnologie, etologie, încît, deși nu a spus-o rîspicat, nu a arătat cum o vede, cum o înțelege el, putem vorbi totuși de o concepție antropologică în opera lui.

E de ajuns să amintim metoda de gîndire și de lucru care a condus la previziunea științifică a descoperirii **culturii de prund**, pe Valea Dirjovului în 1958 și a prealeoliticului în 1960 la **Bugiulești—Tetoiu**, amîndouă fiind situate în prima zonă de interes antropogenetic precizată cu această metodă la care ne-am referit. Dintre acestea, descoperirile de la Bugiulești coboară începuturile istoriei României pînă la vîrsta de 1,8—2 milioane de ani.

Alcătuirea colectivelor grupurilor de cercetări complexe de la Bicăz, și cu deosebire cel de la Porțile de Fier, ilustrează și ele o concepție antropologică, nu numai prin ramurile și domeniile specializate de cercetare, cît mai ales, accentul deosebit pe care-l pune în acțiunile de integrare a rezultatelor obținute.

Să mai amintim, în încheiere și Centrul de științe sociale al Academiei R. S. Romînia de la Craiova, întemeiat pe o concepție antropologică, cu o structură care să corespundă, nu ca schemă — istorie-arheologie, etnografie-folclor, limbă, literatură și artă —, ci ca problematică, marilor urgențe de cercetare a permanențelor și a continuității, nu de la părăsirea Daciei de către administrația romană, ci din preistorie, de la cele mai bătrîne și trainice rădăcini. Pe temeiul unor asemenea urgențe a fost cerută, înțeleasă și aprobată înființarea Centrului de la Craiova. Cu toată răspunderea în fața istoriei trecute și viitoare pe care o reclamă și o impune ritmul transformărilor sociale profunde ce se înfăptuiesc conform programului de edificare și dezvoltare multilaterală a patriei noastre, înființarea Centrului de științe sociale de la Craiova constituie un exemplu și un îndemn la însușirea unei concepții antropologice, dacă vrem să nu greșim.

În sfîrșit, toate domeniile de activitate, de la cercetarea în sine la organizarea cercetării, pe care le-am amintit, sînt, în ultimă analiză, capitole specializate ale cuprinzătoarei științe a omului, antropologia.

O concepție antropologică în întreaga operă a lui C. S. Nicolăescu-Plopșor înseamnă o carte de gîndire, de îndemnuri și îndrumare în viața istorică a tuturor, la care sîntem datori să participăm fiecare, deliberat, conștient. Cartea este deschisă. Atît am învățat să înțeleg pînă acum pentru a supune spre ascultare cetitorului, în rîndurile de față. Mai am însă multe de aflat, de înțeles și de învățat de la dascăl, cît mai am timp. Dar nu numai eu.